

Струка (назив): ОСТАЛЕ ДЈЕЛАТНОСТИ (IV степен)		
Занимање (назив): КОЗМЕТИЧКИ ТЕХНИЧАР		
Предмет (назив): БИОЛОГИЈА		
Опис (предмета): ИЗБОРНИ		
Модул (наслов): ДИНАМИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЋЕЛИЈЕ И МЕТАБОЛИЗАМ, БИОЛОГИЈА РАЗВИЋА, УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД ГРАЂЕ ОРГАНСКИХ СИСТЕМА		
Датум: 2023. година	Шифра:	Редни број: 01
Сврха		
Ученици, кроз овај модул треба да усвоје знања и вјештине које ће им бити неопходне за разумијевање и савладавање теоријских и практичних садржаја сродних стручних предмета. Модул обезбјеђује континуиран наставак усвајања знања, појава и појмова везаних за биологију ћелије и њен метаболизам, биологију развића и системе органа.		
Специјални захтјеви / Предуслови		
Предзнање стечено у настави предмета Биологија у првом и другом разреду средње школе.		
Циљеви		
Општи циљеви наставе биологије су: <ul style="list-style-type: none"> да допринесе развоју комплетне личности ученика (у васпитном и образовном смислу) да ученици користе познате чињенице, генерализације, интелектуалне вјештине и способности у стицању нових знања да утиче на развијање позитивних ставова, интересовања и облика понашања да омогући развијање сензорних вјештина, навика и способности да допринесе развијању интелектуалних вјештина и способности да утиче на развијање радних и изражајних вјештина, навика и способности да оспособи ученика за самоиницијативно и самостално истраживање да подстиче самообразовање и самосталан избор занимања. 		

Посебни циљеви наставе биологије су да ученик:

- схвати улогу и значај биологије као науке и њену повезаност и однос са другим наукама
- стекне општа научна знања из области цитологије и биологије развића неопходна за разумијевање живота и животних појава
- прошири знања стечена у основној школи и усвоји нова знања о живим бићима
- разумије опште законитости које владају у природи и прихвати их као основу за формирање сопствених ставова, интересовања и облика понашања према средини у којој живи
- развије вјештину, навику и способност посмарања и проучавање живог свијета и човјека у њему
- развије интелектуалне вјештине и способност анализе, синтезе, индукције, дедукције, аналогije, апстраховања, поимања, упоређивања и уопштавања биолошких појмова, правила, принципа, закључака, доказа, хипотеза, теорија
- развије вјештине и способности критичког мишљења, тумачења биолошких чињеница, разумијевања и примјене биолошких принципа и доказа, закључивања из научних података
- развије вјештине и способности: микроскопирања, израде микроскопских препарата
- схвати значај функционисања биолошких система за одржавање хомеостазе;
- усвоји знања и вјештина о органским системима животиња, уз употребу шема и слика;
- развије способности уочавања усложњавања органских система животиња;
- развије способности критичког мишљења, уочавања, повезивања, апстраховања, анализе, синтезе, логичког закључивања, генерализације;
- развије истраживачке улоге ученика у процесу учења;
- развије отворености за нове идеје, флексибилности и толеранције код ученика;
- развије способности за уочавање и разумијевање природних законитости;-
- развије радне навике, као што су: тачност, уредност, одговорност, самосталност, спремност за рад у групи, радозналост, истрајност.

Теме

- 1. ДИНАМИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЋЕЛИЈЕ И МЕТАБОЛИЗАМ**
- 2. БИОЛОГИЈА РАЗВИЋА**
- 3. УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД ОРГАНСКИХ СИСТЕМА**

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			

<p>I. ДИНАМИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЋЕЛИЈЕ И МЕТАБОЛИЗАМ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Неоргански и органски састав ћелије • Промет материје и енергије у ћелији • Метаболизам ћелије и ензими -Кофактори -Механизам дијеловања ензима -Модел везивања ензима и супстрата • Метаболизам • Катаболички и анаболички процеси • Фотосинтеза • Ћелијско дисање 	<ul style="list-style-type: none"> • идентификује неорганска и органска једињења која улазе у састав ћелије • наведе улоге воде и минералних соли • разликује улоге између угљених хидрата, протеина, масти, нуклеинских киселина, • наведе ћелијске органеле • објасни улогу ћелијских органела • објасни грађу и функцију ћелијске мембране • дефинише метаболизам • уочи промет материје и протицање енергије кроз живе системе • уочи значај функционалне организације ћелије, као и промета материје и протока енергије за организам • разликује квалитативни, квантитативни и базални метаболизам, разликује анаболичке и катаболичке процесе и наведе примјере ових процеса код животиња, разликује по грађи и настанку АТР, АДФ, АМФ, наведе процесе у којима настаје енергија у облику АТР-а и уочи значај ове молекуле • дефинише ензиме и опише грађу - објасни начин именовања ензима - објасни начин дјеловања ензима - наведе услове неопходне за оптимално дејство ензима • дефинише метаболизам и подјелу • дефинише појам катаболизма и анаболизма • дефинише фотосинтезу и фазе 	<ul style="list-style-type: none"> • скицира ћелију и означи њене дијелове • нацрта и обиљежи дијелове прокариотске и еукариотске ћелије • скицира и именује дијелове нуклеотида • скицира структуру ДНК и РНК и покаже начин остваривања фосфодиестарске везе и водоничне везе • шематски објашњава на примјерима принципе дијеловања ензима • препознаје сличности и разлике у процесима анаболизма и 	<ul style="list-style-type: none"> • савјесно и пажљиво прати наставу • показује заинтересованост за наставни процес • испољава позитиван однос према учењу • ефикасно планира и организује вријеме за учење • савјесно, уредно и прецизно приступа учењу нових садржаја на часу и ван часа • уважава 	<ul style="list-style-type: none"> • У припреми наставе континуирано користити стручну литературу и стручне часописе, • Неопходно извршити корелацију биологије са хемијом, физиком, географијом и психологијом • Очигледност у настави биологије је од посебне важности, зато у наставном процесу треба користити мултимедијалне материјале, моделе, шеме, конзервирани материјал, • Избор наставне методе треба ускладити са
---	---	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Принципи функционисања биолошких система • Ћелијска мембрана и ћелијски зид • Цитоплазма и ћелијске органеле • Ћелијски циклус • Ћелијске диобе <p>II. БИОЛОГИЈА РАЗВИЋА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Размножавање животиња као основа развића (бесполно и 	<p>фотосинтезе</p> <ul style="list-style-type: none"> • схвати значај фотосинтезе • дефинише ћелијско дисање • опише гликолизу и кребсов циклус • уочи разлику између фотосинтезе и дисања • дефинише појам хомеостаза, објасни принципе хомеостазиса, нервне и хуморалне регулације • дефинише повратну спрегу и наведе њене врсте, опише механизам негативне и позитивне повратне спреге • разликује позитивну и негативну повратну спрегу; • објасни начин функционисања позитивне и негативне повратне спреге; • уочи значај и повезаност ендокрине (хуморалне) и нервне регулације хомеостазе • увиди важност хипоталамуса у регулацији процеса • опише грађу ћелијске мембране • дефинише структуру и значај фосфолипида • наведе различите облике транспорта кроз ћелијску мембрану • разликује активни и пасивни транспорт, • објасни дифузију, осмозу, олакшану дифузију, ендцитозу (фагоцитозу, пиноцитозу), егзоцитозу, јонску пумпу • наведе структуре које се налазе у цитоплазми • објасни грађу ћелијских органела 	<p>катаболизма</p> <ul style="list-style-type: none"> • користи шему процеса повратне спреге • скицира и анализира грађу ћелијске мембране • проведе интернет истраживање о органелама и њиховим улогама • скицира различите типове хромозома и означи њихове дијелове • шематски представи ћелијски циклус 	<p>мишљење других ученика</p> <ul style="list-style-type: none"> • испољава спремност да помогне слабијим ученицима • испољава љубазност, комуникативност и флексибилност у тимском раду • активно учествује у раду (комуницира, расправља, аргументује свој став...) 	<p>садржајем програма, заинтересованости ученика, као и условима у којима се настава биологије изводи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подстицати ученике да повезују претходна и новостечена знања и да се оспособе да користе различите изворе информација: литературу, интернет, медије, да систематски прикупљају и класификују информације, • Користити шеме и моделе биљне и животињске
--	--	--	--	---

<p>полно)</p> <ul style="list-style-type: none"> Гаметогенеза, сперматогенеза и овогенеза Типови и омотачи јајних ћелија Онтогенеза и периоди онтогенезе Оплодна јајне ћелије Типови и начини оплодње Пренатални период, ембрионални период Бластулација,гаструлација, 	<ul style="list-style-type: none"> дефинише грађу једра дефинише појам ћелијског циклуса, описује значај интерфазе и ћелијских диоба описује промјене у интерфази , те анализира промјене у ћелији током Г1,С, Г2 фазе наброји и препозна фазе митозе и мејозе опише фазе митозе и мејозе и промјене на хромозомима током фаза диобе упореди фазе митозе и мејозе (сличности и разлике) и укаже на њихов значај за организам наведе значај митозе и мејозе за организам разликује бесполно од полног размножавања опише основне карактеристике полног размножавања објасни процес гаметогенезе препозна и објасни грађу и функцију гамета наведе мјесто и фазе процеса сперматогенезе објасни улогу хормоналног статуса у процесу сперматогенезе и значај сперматогенезе наведе грађу сперматозоида и промјене у броју и грађи сперматозоида опише процес и мјесто овогенезе анализира значај хормоналног статуса и менструалног циклуса у процесу 	<ul style="list-style-type: none"> одреди редослијед слагања ћелијских модела са приказаним фазама митозе и мејозе примјењује технику микроскопирања свјетлосним микроскопом микроскопирањем трајних микроскопских препарата уочи фазе митозе и мејозе под микроскопом Шематски приказује процесе кроз фазе сперматогенезе и овогенез 	<ul style="list-style-type: none"> испољава иницијативу и предузимљивост у групном раду активно се укључује у реализацију школских пројеката испољава позитиван став о новим начинима и методама учења активно се служи информационим 	<p>ћелије</p> <ul style="list-style-type: none"> Користити шеме и моделе митозе и мејозе Упутити ученике на сајт или линк на коме могу погледати анимације ћелијских диоба Оспособити ученике да рукују прибором, инструментима и справама из биолошког кабинета
---	--	---	---	---

<p>клицини листови</p> <ul style="list-style-type: none"> Рани фетални период Касни фетални период Постнатални и натални период Емброналне овојнице <p>III. УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД ОРГАНСКИХ СИСТЕМА</p> <ul style="list-style-type: none"> Упоредни преглед грађе и физиологије скелетног и мускулаторног система Упоредни преглед грађе и физиологије чулног и нервног система Упоредни преглед грађе и физиологије дигестивног система Упоредни преглед грађе и физиологије циркулаторног и респираторног система 	<p>оогенезе</p> <ul style="list-style-type: none"> описује фазе оогенезе класификује типове јајне ћелије по количини и распореду жуманцета наводи и описује омотаче јајних ћелија дефинише појам онтогенезе и класификује периоде онтогонтског развоја разликује спољашње и унутрашње оплођење објасни процес оплођења и разликује моноспермију и полиспермију описује процесе промјене током оплодње јајне ћелије, увиђа значај зоне пелуцида и фертилизационог омотача разликује овипарне, оововивипарне и вивипарне организме наброји фазе пренаталног периода развића животиња наведе процесе браздања јајне ћелије и класификује типове браздања описује морулу, бластулу, гастролу дефинише и описује грађу бластоцисте објасни гаструлацију и образовање клициних листова: ектодерма, ендодерма и мезодерма разликује примарне и секундарне клицине листиће и уочи њихов значај наведе прве органе који настану у ембриону 	<ul style="list-style-type: none"> Користи шеме и моделе ембрионалног развоја човјека на шематском приказу гастрале означити клицине листове и архентерон 	<p>технологијама у процесу учења</p> <ul style="list-style-type: none"> прилагођава се ванредним условима рада иницира и учествује у организацији школских предавања, дебата, округлих столова, такмичења и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> Неопходно извршити корелацију биологије са стручним предметима Важно је правилно одредити ниво образовно-васпитних захтјева. Исходи учења су формулисани тако да могу допринјети инструментацији оцјењивања. Знање ученика може бити на нивоу препознавања, разумевања и примјене
---	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Упоредни преглед грађе и физиологије уrogenиталног сиситема • Упоредни преглед грађе и физиологије ендокриног систем 	<ul style="list-style-type: none"> • дефинише примитивне траке и судбинске мапе • препозна значај хистолошке диференцијације и органогенезе у раном и касном феталном периоду • описује фазе наталног и постаналталног периода • уочи значај фаза органогенезе (раста, диференцијације и морфогенезе) • именује екстраембрионалне структуре и њихове улоге • разликује анамниоте и амниоте • објасни значај амнионске течности • опише грађу и улогу пупчане врпце • опише грађу, улогу и типове плаценте • објасни типове склета код животиња, наведе кости главе, трупа и екстремитета код човјека, наведе типове веза између костију • наведе мишићне системе код животиња, опише физиолошке карактеристике мишића, наведе подјелу мишића код човјека • наведе грађу чулних органа, опише њихову физиономију и функционисање • опише типове нервног сиситема код животиња, анализира функционисање периферног нервног система, наводи дијелове ЦНС –а, њихову грађу и физиологију • опише грађу дигестивног система животиња, објасни улогу дијелова органа за варење, описује физиологију дијелова дигестивног система • набраја органе за дисање, дефинише функционисање органа за дисање, 	<ul style="list-style-type: none"> • примијени претходно усвојене законитости на разумијевање индивидуалног развића човјека • установи разлике у грађи нервног система кичмењака • коментарише повезаност нервног, мишићног и скелетног система • уочава усложњавање дигестивног система кичмењака • уочава усложњавање циркулаторног система кичмењака 	<ul style="list-style-type: none"> • испољава позитиван став о новим начинима и методама учења • активно се укључује у реализацију школских пројеката 	<ul style="list-style-type: none"> • Подстицати ученике да повезују претходна и новостечена знања и да се оспособе да користе различите изворе информација: литературу, интернет, медије, да систематски прикупљају и класификују информације, • Користити шеме и моделе органа човјека
---	--	--	---	---

	<p>дефинише грађу органа за циркулацију, описује функционисање циркулаторног система, анализира функционисање великог и малог крвотока</p> <ul style="list-style-type: none"> • наводи типове екскреторног система код животиња • дефинише морфологију и физиологију бубрега и других дијелова екскреторног система код човјека • усваја начине производње примарне и секундарне мокраће • набраја полне органе код животиња и човјека • описује положај полних органа у организму и дефинише њихову грађу • набраја улоге органа за размножавање • прави разлику између егзокриних и ендокриних жлијезда • набраја ендокрине жлијезде • препознаје положај ендокриних жлијезда у организму, описује грађу ендокриних жлијезда • набраја хормоне ендокриних жлијезда и описује њихов утицај на организам 	<ul style="list-style-type: none"> • разумије повезаност респираторног, циркулаторног и екскреторног система • упореди грађу екскреторног система кичмењака • уочи да су системи органа грађени од органа повезаних заједничком функцијом 	<ul style="list-style-type: none"> • иницира и учествује у организацији школских предавања, дебата, округлих столова, такмичења и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> • У припреми наставе континуирано користити стручну литературу и стручне часописе
Интеграција				
Модул је могуће повезати с модулима и јединицама из Анатомије и физиологије, Хистологије и ембриологије, Хемије и биохемије.				
Извори				
<ul style="list-style-type: none"> • Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; • Друга стручна и теоријска литература (стручни часописи, приручници, збирке, видео и аудио записи, интернет и сл.). 				

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.